

Makale Türü: Araştırma
Gönderim Tarihi: 28 Kasım 2022
Kabul Tarihi: 27 Aralık 2022

ÖZGÜN SERAMİK HEYKEL YORUMLAR İLE TAŞHORON KİLİSESİ TAŞHORON CHURCH WITH DISTINCTIVE CERAMIC SCULPTURE INTERPRETATIONS

Fatma Berna AKALIN¹- 0000-0002-8144-3625

ÖZET

Devletin yetkili kurumları desteği sayesinde günümüzde birçok tarihi yapı koruma altına alınmakta ya da ihtiyaç doğrultusunda restorasyonu yapılmaktadır. Kilise, cami, medrese, türbe, kervansaray gibi kültüre ait izler taşıyan tarihi yapılar, ülkemizde en yaygın rastlanan tarihi yapılar arasındadır. Tarihi eser çeşitliliği bakımından Malatya zengin bir il mahiyetindedir ve bu bağlamda değerlendirildiğinde de birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. İpek Yolu üzerinde olması göç hareketliliğini beraberinde getirmiş, kültür alışverişi yapılmasına imkân sağlamıştır. İnsana ait izler taşıyan yapılar, kentin yaşayan hafızalarıdır. Hafızayı korumak ve gelecek nesillere kültür aktarımı sağlamak için bu yapıların ayakta kalması gerekmektedir. Günümüzde tarihi yapılar sadece mimari olarak değerlendirilmemekte, birçok sanatçıya da ilham kaynağı olmaktadır. Malatya Taşhoron Kilisesi; coğrafi konumu, tarihi geçmişi ve insan yaşamında yer eden anıların anlatımıyla tasarımı yapılan heykellerin ve bu çalışmanın temasını oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Restorasyon, Taşhoron Kilisesi, Özgün Tasarım

¹ Öğr. Gör. Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Hekimhan Mehmet Emin Sungur Meslek Yüksekokulu, Tasarım Bölümü, berna.akalin@ozal.edu.tr

ABSTRACT

Thanks to the support of the authorized institutions of the state, many historical buildings are taken under protection or restored in line with the needs. Historical buildings with cultural traces such as churches, mosques, madrasahs, tombs and caravanserais are among the most common historical structures in our country. Malatya is a city rich in historical artifacts and when evaluated in this context, it has hosted many civilizations. Being on the Silk Road brought along the migration mobility and provided the opportunity for cultural exchange. Buildings bearing human traces are the living memories of the city. These structures need to survive in order to preserve memory and transmit culture to future generations. Today, historical buildings are not only considered as architecture, but also inspire many artists. Malatya Taşhoron Church constitutes the theme of these works and sculptures, which are designed with the expression of its geographical location, historical background and memories in human life.

Keywords: *Taşhoron Church, Restoration, Distinctive Design*

1. GİRİŞ

Son yıllarda oldukça yaygınlaşan kültürel mirasın korunmasında halkın da katkısı yadsınamaz durumdadır. Geçmişe ve yaşam alanlarına saygıyı ilke edinen halk, bu özel alanları tahrip etmekten ziyade sahip çıkmaya, hatta restorasyon sırasında yetkili kurumlar ile iş birliği yapmaya başlamıştır. Kültürel değerlerin başında gelen, dini değerleri yaşamayı ve yaşatmayı sağlayan dini yapılar, halkın buluşma noktalarıdır. İnsanlar bu ortak paydada çoğunlukla ibadet saatleri doğrultusunda bir araya gelmektedir.

Malatya, geçmişten günümüze farklı din ve ırka mensup insanların bir arada yaşadığı kozmopolit bir şehirdir. İslamiyet harici dine mensup insanlar, o şehre aidiyet duygusunu yaşamak için en önemli kültürel değerlerden olan ibadethanelerini faaliyette görmek isterler. Yapıldığı dönemden dolayı geçirdiği süreç, uğradığı tahribat ve koruma altına alınmama gibi nedenlerle birçoğu günümüzde ayakta kalamamıştır. Bu yok oluşun önüne geçmek için 2005 yılında yapılan yasal düzenleme sonrası Koruma Uygulama ve Denetim Büroları (KUDEB) kuran yerel yönetimler, kültür varlıklarıyla ilgili uygulama ve işlemleri yürütme sorumluluğunu almışlardır.

Koruma uygulamalarında kültür varlıklarının mümkün oldukça az müdahale, özgün malzeme kullanımı ve teknik değişiklikler yapmadan gelecek nesillere aktarmak amaçlanmalıdır. Sadece dış görünüş değil; taşıyıcı sistem özelliklerinin de değiştirilmeden korunmasına özen gösterilmelidir. Onarımda sadece biçimi korumaya odaklanarak yapılan yenilemeler, özgünlüğe zarar vermekte ve yapının dönemsel özelliklerinden uzaklaştırmaktadır. (Ahunbay,2021:30) İşlev değişikliği ise; tarihi yapıların çevresel faktörler, ekonomik nedenler, sosyo-kültürel değişimler gibi farklı nedenlerle devam ettirilemeyen özgün işlevlerinin yerine mimari, estetik, sosyal ve kültürel değerlerini koruyarak, yeni kullanıcı gereksinimlerine cevap verecek şekilde, mekânsal gereklilikleri yerine getirecek müdahaleleri de içeren yeni kullanım olanaklarının oluşturulmasıdır. Böylelikle tarihi yapıların ve alanların gelecek nesillere aktarılması, fiziksel ve kültürel sürekliliğin sağlanması, yapı ve alanların yeniden değerlendirilerek ekonomik ve kültürel ortama katkısının sağlanması, mevcut çevre

görünümünün güzelleştirilerek kentin ihtiyaçlarını karşılaması adına gerekli bir uygulama olarak nitelendirilir (Gazi ve Boduroğlu, 2015: 59).

Cami, kilise, sinagog, gibi ibadet yapılan mimari miraslar günümüzde de özgün işlevini devam ettirmektedir. Restorasyon sonrası ise; birçok tarihi yapı fonksiyonelliği dışında kullanılmaya başlamıştır. Kamusal alan mahiyetindeki bu özel mekanlar kimi zaman galeri görevi üstlenip sergileme mekanına dönüşürken, kimi zaman ise sanatçılara tasarım yaparken esin kaynağı olmuştur. Mekân-sanatçı-sanat eseri ilişkisine katkı sağlayan, tarihi dokuyu koruyarak restorasyon sonrası günümüze kadar gelmesine vesile olan, Malatya Büyükşehir Belediyesi KUDEB tarafından 2021 yılında restorasyonu tamamlanan Taşhoron Kilisesi hem ibadete açılmış hem de Kültür ve Sanat Merkezi olarak faaliyete başlamıştır.

Taşhoron Kilisesi, restorasyon süreci ve sonrasında ziyaret edilerek mekân estetik bakış açısıyla gözlemlenmiştir. Mimari heybeti, taş süsleme unsurları, kitabesi, aydınlatma pencereleri, apsisi, bema bölümü, vaftiz odası gibi öne çıkan detaylar, koruma ve onarımın geçirdiği başarılı süreci kanıtlamaktadır. Restorasyon sonrası mekân, nesnel özelliklerin yanı sıra öznel olarak değerlendirilmiştir. Anlatımı hareketli hale getirmek için, üç boyutlu anlatım dili olan heykel formları simgesel olarak tasarlanmıştır.

2. RESTORASYON

Restorasyon, bir sanat yapının, tahribatlardan korunması, bozulmasının önlenerek daha uzun süre hayatta kalması, tarihi belge niteliğini koruyarak, geleneksel ve bilimsel yöntemlerden faydalanılarak yapılan bilinçli girişimlerdir. Onarılacak yapının korunma durumuna göre uygulanacak restorasyon işlemleri farklılık gösterir (ESA, 1997:1553).

Restorasyon kavramı sadece tamirat değil, teknolojik gelişmeler doğrultusunda çağın gerekliliğiyle yapıyı ayakta tutmaya çalışmaktır. Çağdaş restorasyon tekniklerini uygularken, insanların tarihini belgeleyen yapıtların kimliğine aykırı müdahaleler yapmak yapının görsel bütünlüğüne zarar verir. Estetik ölçütler kişiden kişiye ve toplumdan topluma farklılık

gösterdiği için kesin bir güzellik nitelendirmesi yapılamasa da estetik bir bakış açısıyla restorasyonu tamamlamak gerekir.

Hatalı malzeme kullanımı, yanlış inşaat tekniği uygulama, doğal afetler, terk edilerek bakımsız bırakmak, savaş, yangın gibi insan eliyle yapılan tahribatlar, gelişigüzel yapılaşma ve çevresel faktörler, yapının onarım süreci geçirmesine neden olur. Hasar tespiti sonrası yapılan restorasyon planlaması ile yapının estetik ve tarihi değerini korumayı amaçlayan onarım süreci başlar. Bakım sonrası koruma ve onarım ile yapının sürekliliğini sağlamak amaçlanır.

Taşınmaz kültürel varlıkların korunması için, Venedik Tüzüğü (1964) ile uluslararası ilkelerin belirlenmesi çalışmaları önemli katedilmiş bir yoldur. Belirli aşamalardan geçen kültürel varlıklar kavramı ve koruma yöntemleri, gelişen teknoloji olanakları sayesinde hızla değişikliğe uğramıştır. Yapıların korunma sürecinde, bahsi geçen yapının tanımını, manevi değerlerini, anlamını ve ruhunu göz önünde bulundurmak gerekir (Erder, 2020:15-16). Her yapıt var olduğu çevre ve toplum içinde değerlendirildiğinde kültüre ait öğeleri yansıttığı gözlemlenebilir. Ayrıca yapıldığı dönemin özellikleri göz önünde bulundurularak yapının sanat değeri, mimari tasarım ilkeleri ve tipolojik değerlendirmesi yapılabilir.

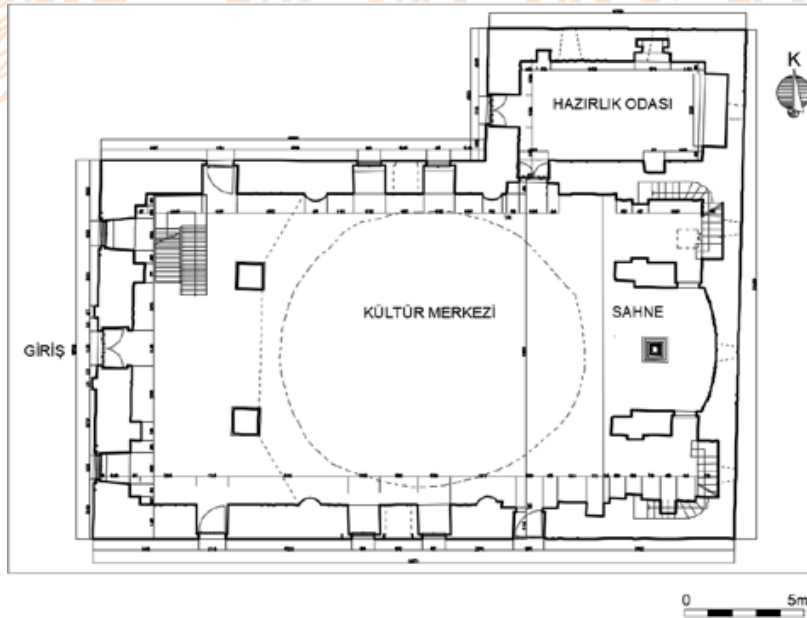
Restorasyon sonrası yeniden kullanım, gerekli görülen bir kavramdır. Sürekli bakım yapılarak yapının ayakta kalmasını sağlamak için, yeniden kullanım şarttır. Yapının özgün tasarımı ve bütünlüğünü bozmadan, uygun bir yeni işlev kazandırılarak da yeniden kullanım ve yeni ihtiyaçları karşılayabilir hale getirme sağlanabilir (Zakar ve Eyüpgiller, 2020:44). Yeniden işlevlendirme ile yapının bütünlüğüne ve işlevine adaptasyon sorunu yaşamaması için doğru planlama ve restorasyon süreci geçirmesi gerekir. Malatya Taşhoron Kilisesi ise; aslına ve işlev değişikliğine uygun bir restorasyon süreci geçirmiştir.

2.1. Taşhoron Kilisesi

Malatya İli, Yeşilyurt İlçesi, İlyas Mahallesinde yer alan, 1893 yılında yapımı tamamlanan bir Ermeni Kilisesidir ve orijinal adı Surp Yerrortutyun' dur. Yapı malzemesinin taş olmasından

dolayı yapıldığı yıllar Taş Kilise, günümüzde ise Taşhoron Kilisesi ismiyle anılmaktadır (Alboyacıyan, 2019: 184). 1893 yılında Malatya’ da meydana gelen depremde zarar gören kilise kubbesinin 1905 yılında onarımı tamamlanmış, 1969 yılında yaşanan yangın sonrası ise tamamen çökmüştür (Mildanoğlu, 2020). Ana duvarları sağlam kalan yapının daha fazla zarar görmemesi için kapı ve pencere boşlukları moloz taş ile kapatılarak 2013 yılına kadar ayakta kalması sağlanmıştır. 2013 yılında başlanıp çeşitli nedenlerle yarım kalan restorasyon çalışmaları 2021 yılında tamamlanmıştır.

Restorasyon çalışmasına başlamadan önce, yapının bozulmasına neden olan etkenler belirlenmiş, proje hazırlanarak rölevesi çıkarılmış, fotoğraflarla belgeleme, analiz ve restitüsyon çalışmaları yapılmıştır. Restorasyon esnasında ise; sağlamlaştırma, bütünleme, yenileme, yeniden kullanım, çağdaş ek bina yapımı ve temizleme gibi restorasyon teknikleri uygulanmıştır. Yapı yeni işlevine uyarlanırken, mevcut mimari yapısı, bütünlüğü ve karakteri korunmuştur.

Görsel 1: Malatya Büyükşehir Belediyesi Koruma Uygulama ve Denetim Bürosu, Restorasyon Sonrası Taşhoron Kilisesi Zemin Kat Planı, 2019

1335 m² alan üzerine kurulu kilise, 15,90 x 26,40 metre boyutunda, bazilika planlı dikdörtgen bir yapıdır. Taşıyıcı duvarları kesme taştan, dolgu duvarları ise moloz taştan yapılan kilise, Anadolu'daki tek kubbeli kiliselerin önemli örneklerinden biridir (Görsel 2). Ana giriş kapısı batı cephesinde yer almaktadır ve mermerle süslenmiştir. Kapı üstüne ise yine mermerden yazılmış bir kitabe yerleştirilmiştir (Görsel 4). Ayrıca güney cephesinde iki adet, kuzey cephesinde bir adet, yapıya sonradan eklenen vaftiz odasının batı cephesinde bir adet daha kapı yer almaktadır. Kiliseden bağımsız olarak kuzeydoğuda, bahçeye, modern bir mimariye sahip kafe de inşa edilmiştir.

Görsel 2: Taşorun Kilisesi Ön Cephe

Görsel 3: Taşhoron Kilisesi Arka Cephe

Görsel 4: Taşhoron Kilisesi Ana Giriş Kapısı

Batı cephesinden girişte iki adet ve ana giriş kapısının tam karşısında iki adet fil ayak yer almaktadır (Görsel 5). Bunlar dışında iç mekandaki mevcut dört adet taşıyıcı ayak, kuzey-güney cephedeki duvarlara gömülü haldedir. Böylelikle kilisenin taşıyıcı sistemi sekiz adet ayak üzerindedir.

Görsel 5: Taşhoron Kilisesi Sağ Duvar Fil Ayak Kesiti

Sekizgen formdan oluşan kemerlerden kubbeye geçişi sağlayan 12 kenarlı taş kasnak 3,5 metre yüksekliğindedir ve kasnak üstüne mekânı aydınlatmayı sağlayan 12 adet pencere yerleştirilmiştir (Görsel 6).

Görsel 6: Taşhoron Kilisesi Kubbe Pencereleeri

Batı cephesindeki ana giriş kapısının tam karşısında yer alan bema bölümü zemin kotundan yüksekte yer almaktadır ve ön kısmı bitkisel bezeme motifli taş bloklarla süslenmiştir. Bema bölümünün sağ ve solunda, odalara çıkmayı sağlayan birer taş merdiven vardır (Görsel 7).

Görsel 7: Taşhoron Kilisesi Bema Bölümü

Hem içerden hem de dışarıdan giriş yapılabilen, aydınlatması tepe pencerelerden sağlanan en büyük oda mahiyetindeki vaftiz odasına, vaftiz havuzu yerleştirilerek kilisede tüm ritüellerin yapılabilmesine olanak sağlanmıştır (Görsel 8).

Görsel 8: Taşhoron Kilisesi Vaftiz Odası

3. ÖZGÜN SERAMİK HEYKEL YORUMLAR

Sanatın dili olarak nitelendirebileceğimiz özgün tasarımlar, duygu ve düşüncelerimizi aktarırken kullandığımız araçlardır. Günümüzde tarihi yapıların restorasyon sonrası fonksiyon değişikliğiyle halka açılmasıyla birlikte yapı-insan ilişkisi artmış, insanlar tarihi yapıları hayatlarına dahil etmiştir. Yaşayan mekanların geçmişten günümüze süre gelen hikayeleri, sanatçılara ilham kaynağı olmaktadır. Malatya'da Ermeni vatandaşların yoğun yaşadığı

mahallede yer alan Taşhoron Kilisesi, geçirdiği tarihsel süreç içerisinde birçok insanın hafızasında farklı hikayelerin başrolündedir.

İnsanların düşünce, konuşma ve ibadet özgürlüğünün engellenmesi, azınlık olarak yaşamayı daha da zorlaştırmaktadır. Düşündüklerini dile getiremeyen, dini değerlerini inandıkları gibi yaşayamayan, etnik kimliğini toplumsal baskı yüzünden saklamak zorunda kalan insanların üzerindeki baskıyı ve geçirdiği tarihsel süreç sonrası yapılan restorasyonla yeniden ayağa kaldırılan yapının geldiği noktayı ifade etmek amacıyla tasarlanan heykel formları, özgün tasarımları oluşturmaktadır.

3.1. Görmedim- Duymadım- Bilmiyorum

İnsan, doğası gereği konuşmak ve paylaşmak ister. Yaşadığı toplumda özgürce düşüncesini ifade edemeyen, dini inanışını gizleyen, hatta ismini bile değiştirmek zorunda kalan insanlar, korkuyla yaşamaya, zamanla içinde yaşadığı ortamdan uzaklaşarak iletişim sağlamamaya başlar ve içine kapanır. Bu insanların ruh halini göz önünde bulundurarak pişmiş şamot çamuru ile şekillendirilen heykel formları, 1050 ° C sırlı pişirim yapılmıştır (Görsel 9-10).

Görsel 9: Fatma Berna AKALIN, Görmedim-Duymadım- Bilmiyorum I, Şamot Çamuru, Elle Şekillendirme, 15x15 cm, 2019

Görsel 10: Fatma Berna AKALIN, Görmedim-Duymadım- Bilmiyorum II, Şamot Çamuru, Elle Şekillendirme, 13x33 cm, 2019

3.2. Anahtar

Anahtar, kapıyı hem açmak hem de kapatmak için kullanılan, iç mekânı dış mekâna karşı korumaya olanak sağlayan kapının en önemli donatı unsurudur. Anadolu mimarisinde önemli yere sahip olan kapı, tokmak, kilit ve anahtarlar, kültürel ve dönemsel farklılıklar göstermektedir. Özellikle asma kilitli anahtar ve bronz ya da pirinçten yapılmış büyük boy anahtarlar yaygın kullanılan türlerdir.

Taşhoron Kilisesi restorasyon öncesi, yer yer yıkılmış duvarların arasında kalan içi ve bahçesiyle, çocukların oyun alanına dönüşen, dil ve din ayrımı yapmadan en samimi arkadaşların edinildiği sosyal bir alandır. Mevcut şartlarda ibadethane olarak kullanılmayan,

yıkılma ile karşı karşıya kalan kilise, birçok olumsuz olaya şahit olmuştur. 1980'li yıllarda baş gösteren sıkıyönetim olayları ile kilisenin dış kapısı kapatılmıştır. Kilisenin 2021 yılında faaliyete geçmesiyle birlikte her gün açılıp kapatılan mekânın, tarihsel süreci göz önünde bulundurulduğunda kullanılan anahtar özelliklerinden yola çıkarak, pişmiş şamot ve stoneware çamuru ile şekillendirilen anahtar formları, 1050 ° C sırlı pişirim yapılmıştır (Görsel 11- 12).

Görsel 11: Fatma Berna AKALIN Anahtar 1, Şamot Çamuru, Elle Şekillendirme, 6x13 cm, 2021

Görsel 12: Fatma Berna AKALIN, Anahtar 2, Ştoneware Çamuru, Elle Şekillendirme, 10x11 cm, 2021

3.3. Özgürlük

Baskı, kısıtlama ve zorlama olmaksızın insanın kendi iradesiyle davranma durumu diyebileceğimiz özgürlük, oldukça geniş bir yelpazede ele alınabilecek bir kavramdır. Kimi zaman bir probleme dönüşen özgür olma hissi, kimi zaman ise rahatlama sağlamaktadır. Ön yargılara karşı korkuyla yaşayan zihinler bir yanda sonbaharı yaşayıp yaprak dökerken, diğer yanda ise umudunu kaybetmeyerek kuşlar gibi özgürce uçaacağı günü hayal etmektedir.

2021 yılında tamamlanan restorasyonla birlikte Taşhoron Kilisesi ibadete açılarak ilk ayın yapılmış, Ermeni vatandaşlar ibadet özgürlüğüne kavuşmuştur. Bu düşünceden yola çıkarak oluşturulan heykel formu pişmiş stoneware çamuru ile şekillendirilip, 1050 ° C sırlı pişirim yapılarak, ahşap silindir yüzey üzerinde kompozisyon haline getirilmiştir (Görsel 13).

Görsel 13: Fatma Berna AKALIN Özgürlük, Stoneware Çamuru, Elle Şekillendirme, 9x13 cm, 2022

4. SONUÇ

Tarihi yapılar, yapıldığı dönemin kentsel ve mimari tarzını yansıtan, kültürel ve fiziki sürekliliği sağlayan, geçmişi gelecek nesillere aktaran belge niteliğinde evrensel değerlerdir. Zamana karşı ayakta kalma mücadelesi veren bu değerlere sahip çıkarak güncelliğini korumak ve sürdürülebilirliğini sağlamak gerekmektedir. Günümüzde en yaygın tercih edilen sürdürülebilir koruma yöntemi olan yapıya yeniden işlev kazandırma, var olan işlevini reddetme olarak görülmez. Bakım ve onarımla birlikte yeniden ayağa kaldırılan yapı hem var olan işlevini sürdürmüş hem de işlev değişikliği ile sürekli kullanılabilir hale gelmiştir. Ayrıca yapı

günlük hayata dahil edilmiş, kent silüetine katkı sağlamış ve kaybettiği prestiji yeniden kazanmıştır.

Kiliseler, inşa edildiği bölge ve yapıldığı dönem itibariyle kullanılan malzemede ve planda farklılık göstermektedir. Kutsal Üçlü Birliği sembolize eden üç apsisi olarak yapılan kiliseler, Üç Horon Kilisesi olarak adlandırılır. Tek kubbeli, dikdörtgen planlı ve tescilli Ermeni Kilisesi olan Taşhoron Kilisesi de bu kilise türüne örnektir. Kilise, tarihi kimliğine uygun restore edilerek yaşayan tarihsel bir mekân oluşturulmuştur. Kazandırılan yeni işlevi ile birçok sanatçının eserleriyle birlikte bir araya gelmesine olanak sağlayan bir galeri görevi üstlenmiştir. Merkezi bir konumda olması nedeniyle çok sayıda yerli- yabancı turist tarafından ziyaret edilen, kafesinde zaman geçirilen sosyal bir alan olmuştur.

Seramik heykellerin üretimi, mekânı ve insanı anlama, algılama ve anlam yükleme kavramları aracılığıyla yapılmıştır. Geçmişin kapıları aralanarak mekânın hafızası irdelenmiş, mekâna ait anıları olan insanların anlatımları seramik heykel formlarda şekil almıştır. Eserler, anlatım ve aktarım yöntemi görevini üstlenerek duyguları ifade etme aracına dönüşmüştür. Kilise, kültür ve sanat merkezi olarak kazandığı yeni kimlikle de sanat eseri sergileme mekânı olarak değerlendirilmiştir. Yaşayan mekân, eser ve izleyiciyi buluşturma noktası olmuştur.

KAYNAKÇA

AHUNBAY, Z. (2021), *Kültürel Mirasını Koruma İlke ve Teknikleri*, İstanbul, YEM Yayın, s.30.

AHUNBAY, Z. (1997), ''Restorasyon'', *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, İstanbul, YEM Yayın, 3.Cilt, s.1553.

ALBOYACIYAN, A. (2019), *Malatya Ermenileri: Coğrafya- Tarih- Etnoğrafya*, (Çev. S. Malhasyan), İstanbul, Aras Yayıncılık, s.184.

ERDER, C. (2020). *Tarihi Çevre Algısı*, İstanbul, YEM Yayın, s.15-16.

GAZİ, A., BODUROĞLU, E. (2015), İşlev Değişikliğinin Tarihi Yapılar Üzerine Etkileri "Alsancak Levanten Evleri Örneği", *Megaron*, 10(1), s.59.

MİLDANOĞLU, Z. (2020), *Ermenice Basında 1893 Malatya Depremi*, <http://www.agos.com.tr/tr/ yazi/23551/ermenice-basinda-1893-malatya-depremi> (Erişim Tarihi: 26.04.2022).

ZAKAR, L., EYÜPGİLLER, K.K. (2020), *Mimari Restorasyon Koruma Teknik ve Yöntemleri*, İstanbul, Ömür Matbaacılık A.Ş., s.44.

GÖRSEL KAYNAKÇA

Görsel 1 Malatya Büyükşehir Belediyesi Koruma Uygulama ve Denetim Bürosu Arşivi, 2019.

Görsel 2 Fatma Berna AKALIN Fotoğraf Arşivi, 2022.

Görsel 3 Fatma Berna AKALIN Fotoğraf Arşivi, 2022.

Görsel 4 Fatma Berna AKALIN Fotoğraf Arşivi, 2022.

Görsel 5 Fatma Berna AKALIN Fotoğraf Arşivi, 2022.

Görsel 6 Fatma Berna AKALIN Fotoğraf Arşivi, 2022.

Görsel 7 Fatma Berna AKALIN Fotoğraf Arşivi, 2022.

Görsel 8 Fatma Berna AKALIN Fotoğraf Arşivi, 2022

Görsel 9 Fatma Berna AKALIN Fotoğraf Arşivi, 2022.

Görsel 10 Fatma Berna AKALIN Fotoğraf Arşivi, 2022.

Görsel 11 Fatma Berna AKALIN Fotoğraf Arşivi, 2022.

Görsel 12 Fatma Berna AKALIN Fotoğraf Arşivi, 2022.

Görsel 13 Fatma Berna AKALIN Fotoğraf Arşivi, 2022.

